

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Typ posudku: *oponent*

Autor/ka práce: **Mariana Kořalková**

Název práce: **Gentrifikace pražské čtvrti Karlín**

Vedoucí práce: **doc. PhDr. Zdeněk Uherek, CSc.**

Oponent/tka: **Mgr. Václav Orcígr, PhD.**

Navržené hodnocení: **B – C**

Zdůvodnění Vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Práce má s ohledem na cíle vhodnou strukturu, je členěna obvyklým způsobem na teoretickou a empirickou část. Výzkumná otázka dává v kontextu kvalitativního vzorku i jeho velikosti smysl - *Spojují odborníci (experti) a starousedlíci procesy gentrifikace s přeměnami Karlína a jak?* Méně jednoznačné je již její zodpovězení. Autorka sice ukazuje, že vybraní respondenti o procesech spojených s gentrifikací hovoří, ale je jim méně známé jejich označení obecným konceptem. Na druhou stranu, zcela logicky se ve výpovědích objevuje jen určitá výše socio-prostorových procesů v Karlíně, navíc hodnocena relativně úzkým a dle výpovědí sociálně – až na výjimky – relativně homogenním vzorkem. V kontextu současných studií se může otázka jevit jako relativně banální – gentrifikaci Karlína považují za dlouhodobě viditelné a opakované téma. Formulace výzkumné otázky je ovšem taková, že pro účely bakalářské práce obstojí, a odpovídají jí také závěry práce.

2. Opírá se autor/ka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Rozsah literatury považují za dostačující pro bakalářskou práci, nicméně zcela určitě by si práce zasloužila větší záběr v oblasti sociologických studií na dané téma. Autorka vychází z řady popularizačních zdrojů nebo veřejných médií, chybí více časopiseckých studií, které by téma kontextualizovaly teoreticky i z hlediska lokálního kontextu – např. autorka pro charakterizaci procesů využívá text Chelcea et al. 2015, který pojednává o případě Bukurešti – to by bylo z hlediska komparativní roviny v pořádku, zcela ale chybí studie o gentrifikaci v českém kontextu, nebo v kontextu zemí V4, který je odlišný. Dovolím si také nesouhlasit s tvrzením autorky hned v úvodu, že *„jev gentrifikace je poněkud novým, nemáme dostatečnou empirickou zkušenost, protože gentrifikace je jevem, který má dlouhodobý rozsah a důsledky přicházejí tudíž také v dlouhodobém horizontu. Proto v akademickém světě není k nalezení mnoho patřičné literatury, zejména pak té knižní“* (s. 8). Gentrifikace naopak patří posledních několik desetiletí mezi ústřední témata urban studies, a v práci by bylo vhodné využít širší škálu jejích charakteristik a posílit větev kritických urbánních studií (např. Lees, Slater, Wyly – *Gentrification*, Routledge 2008, Stein – *Capital City: Gentrification and the Real Estate State*, Verso 2019, ad.), ačkoli třeba využití charakteristiky dle N. Smithe určitě kvitují. Navíc, jestliže autorka v práci spojuje zrod gentrifikace

s Londýnem 60. let 20. stol., jde tedy stále o jev nový?

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

Výzkumný vzorek tvoří 15 rozhovorů s respondenty dělenými na skupiny starousedlíků a expertů. V kontextu bakalářských prací se jedná o dostatečně robustní vzorek, ačkoli je možné pochybovat nad charakterem rozhovorů jako „hloubkových“, jestliže dle tvrzení autorky trvaly rozhovory 20 – 30 minut. Výhradu mám k charakteristice skupiny expertů – dle výpovědi i popsaných vlastností se jedná o skupinu aktérů, kteří se pohybují v technických disciplínách, anebo jde o aktéry realitního sektoru, jde tedy o reduktivní označení. Autorka tedy poměrně správně předpokládá, že gentrifikace u této skupiny bude vnímána spíše pozitivně, ale důvodem je spíše vlastní angažovanost nebo zájem v procesech gentrifikace spíše než odbornost respondentů. To ostatně dokazují i jejich výpovědi, které jsou často spíše pocitové nebo založené na dojmech. Na druhou stranu autorka v závěru práce vhodně reflektuje velikost i složení vzorku a oproti obvyklým tendencím bakalářských prací se poměrně zdařile vyhýbá přehnané univerzalizaci svých zjištění, což je pozitivní.

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autor/ka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

Obecně jsem měl v práci problém s charakteristikou gentrifikace jako ambivalentního jevu – to samozřejmě souvisí do značné míry i se zvolenou optikou a výzkumným paradigmatem, z pohledu kritických urbánních studií je ovšem gentrifikace vnímána jako negativní proces, který oslabuje sociální soudržnost, inkluzivitu, a sociální mix, tedy nezbytné věci pro funkční město. Ekonomicky slabší vytlačuje na okraj a vytváří segregované oblasti – potřebu sociálního mixu ostatně vyzdvihují i respondenti. Rozdělení vnímání gentrifikace na pozitivní/negativní tak nepovažuji za zcela vhodné a zřejmě nereflktuje zcela ani výpovědi respondentů. Ti vnímají konkrétní prostorové projevy, ale významně si stěžují na investiční byty nebo nové administračky a vznik města duchů – čtvrti lze ovšem revitalizovat i způsobem, který bude inkluzivní a vyhne se negativním jevům, jakkoli to je ve zprivatizované Praze složité.

V práci je obecně znát určitá nezkušenost s komplikovaným tématem, které je navázáno na diskursy kolem územního plánování, governance a rozvoje měst. Je reflektován post-socialistický kontext, i v něm nicméně dochází ke zjednodušení – např. privatizace je reflektována až v částech věnujících se přímo Karlínu, ale není zmíněn vliv na města i Prahu obecně, potažmo související socio-prostorové procesy a oblast governance. Také některá další tvrzení jsou zjednodušující nebo reduktivní, což je nicméně v bakalářské práci očekávatelné. Jedná se např. o následující:

- s. 12 – hodnocení „úspěšnosti gentrifikace“ v kontextu Detroitu – z mého pohledu nepřesné, pro post-industriální úpadek bych využíval jinou konceptualizaci a vyhýbal se spojení „úspěšnost gentrifikace“

- s. 14 – „*S nárůstem hodnoty nemovitostí, roste i daň, což vytváří více příjmů pro vládu, která může investovat do zlepšení komunitního života.*“ – daně z nemovitostí jsou v ČR stále poměrně nízké a nereflktují velké vlastníky, navíc lokální investice realizuje dominantně samospráva a nerozhoduje o tom „vláda“; ibid – zelené prvky – bylo by vhodné zmínit koncept zelené gentrifikace

s. 15 – šlo zmínit koncept global cities v kontextu unifikované architektury nebo tzv. „korporátní architektury“, ale popis je v pořádku

s. 16 – „*Nejvíce kritizovanou a diskutovanou výstavbou ve čtvrti Karlín je výstavba na původně nezastavěném Rohanském nábřeží (Ilustrace č. 8), které městská čtvrť Praha uvolnila do rukou developerů roku 2008. Byty jsou prezentovány jako byty pro mladé páry, ceny jsou ale tak vysoké, že žádný mladý pár si takové byty dovolit nemůže.*“ – např. pár

pracující v nových officech v Karlíně pravděpodobně ano...

5. Jsou v práci autorova/autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?

Ano.

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Způsob odkazování nejspíše lze považovat za korektní, ačkoli z mého pohledu neodpovídá obvyklému citačnímu systému v sociálních vědách, tedy anglosaskému se závorkami, ale je řešený poznámkami pod čarou, které jsou místy chaotické v kontextu neodpovídajícího číslování. Odkazový aparát by si zasloužil revizi a větší péči.

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

Práce zřejmě v množství pro bakalářské práce obvyklém trpí občasnými překlepy, gramatickými či stylistickými chybami nebo nepřesnými označeními – např. „nažehlení expanti“ (s. 19) – jde o expaty. U historického exkursu bych čekal větší pozornost průmyslové historii a roli přístavu, naopak jsou uvedeny některé ne úplně podstatné věci. U popisu demografické proměny a imigrace by bylo vhodné využít nějaké oficiální kvantitativní zdroje, nikoli jen individuální výpovědi.

8. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

Jestliže tedy přistoupíme na binární dělení pozitivní/negativní gentrifikace, jaké byste uvedla příklady pozitivní gentrifikace a jaké negativní?

Jaké znáte evropské příklady gentrifikovaných čtvrtí či měst?

Co znamená imigrace vyšších tříd obyvatel pro ty chudší z hlediska socio-prostorové mobility?

9. Prohlašuji, že jsem se seznámil/a s výsledkem kontroly originality textu závěrečné práce v systému: [x] Theses [x] Turnitin [] Ouriginal (Urkund)

Komentář k výsledku kontroly: Kontroly neindikují jakýkoli problém týkající se autenticity nebo originality práce.

Celkové hodnocení práce:

Navzdory výše uvedeným výtkám považuji práci v kontextu bakalářských prací za poměrně zdařilou s relativně širokým záběrem a dostatečnou reflexí současného vědění o tématu. Autorka prokázala základní obeznámení s tématem a jeho zasazení do širšího společenského kontextu. Příloha v podobě vlastní ilustrované mapy Karlína je velmi povedená, vtipná a krásně zpracovaná. Hodnocení tedy navrhuji B až C v závislosti na průběhu obhajoby.

Datum: V Praze dne 5. 6. 2024

Podpis: